

GEOGRAFI & HISTORIA

Ett ungt och föränderligt hav

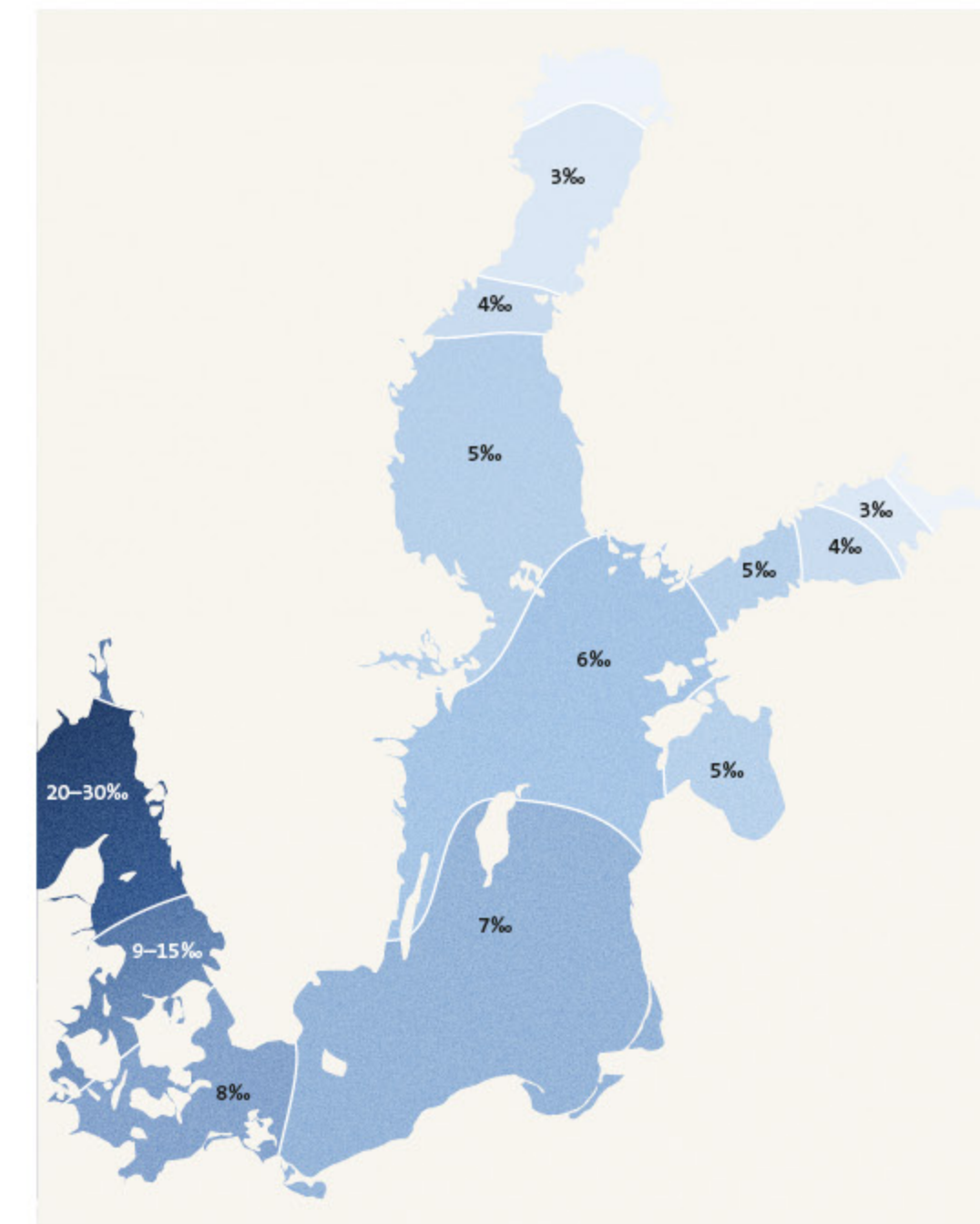

NASA/NOAA/GSFC/Suomi NPP/VIIRS/Norman Kuring
creativecommons.org/licenses/by/2.0/
CC BY 2.0 DEED

Jorden – den blå planeten

Havsområden
skapas och
försvinner

Östersjön är ett ungt,
grunt innanhav

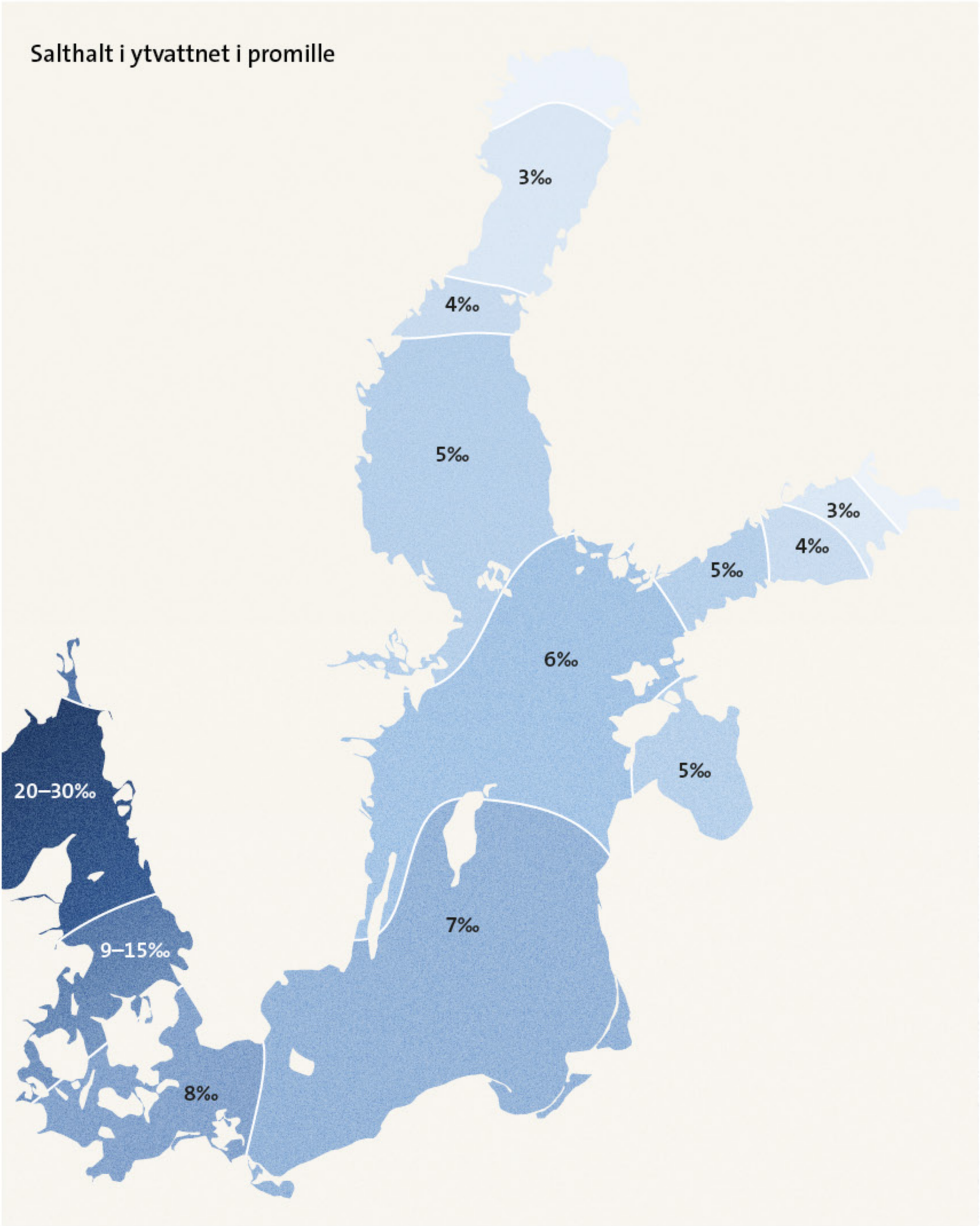
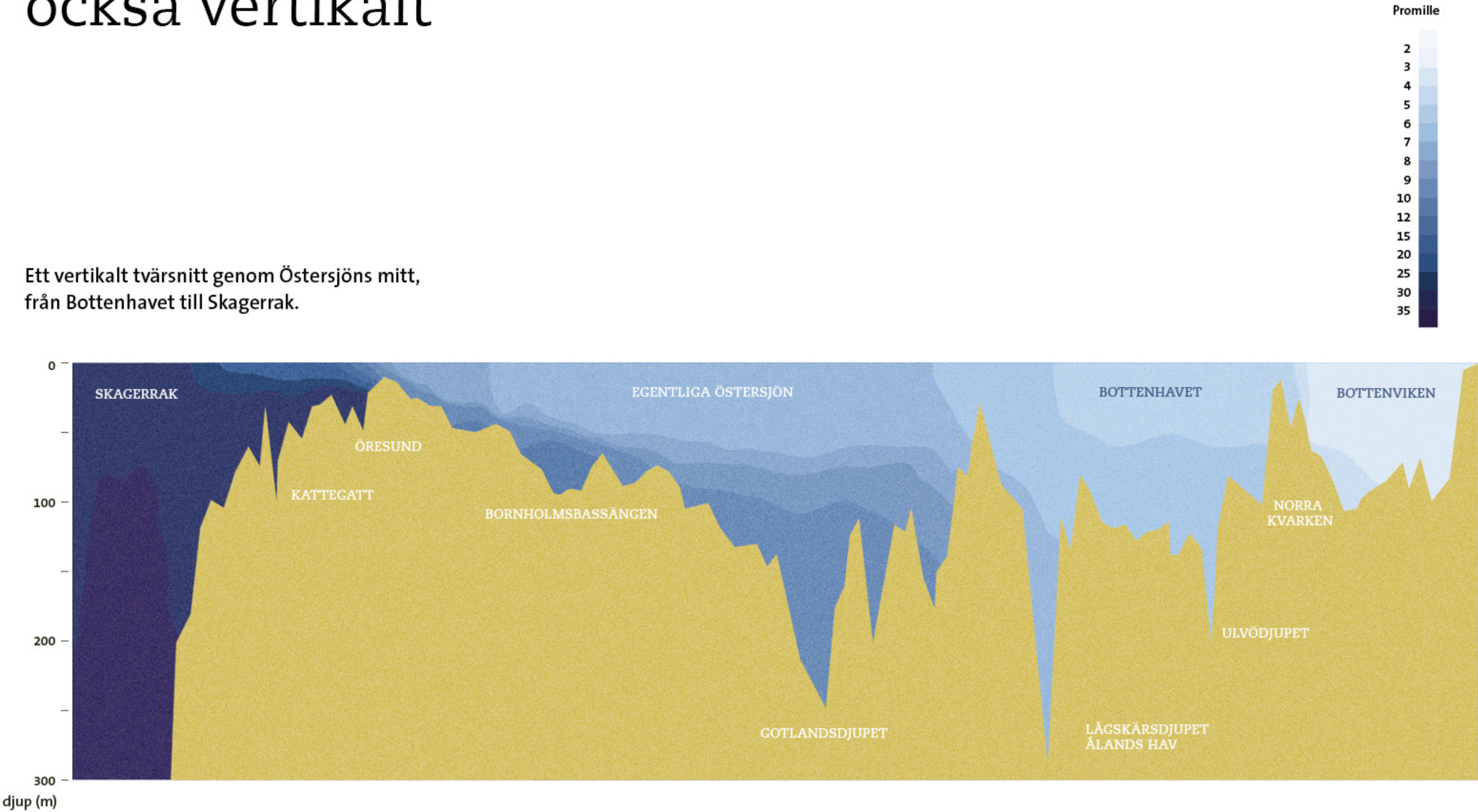
Salthalten i Östersjön varierar från runt 10 promille i Öresund till bara ett par promille längst i norr.

Östersjön – ett innanhav med bräckt vatten

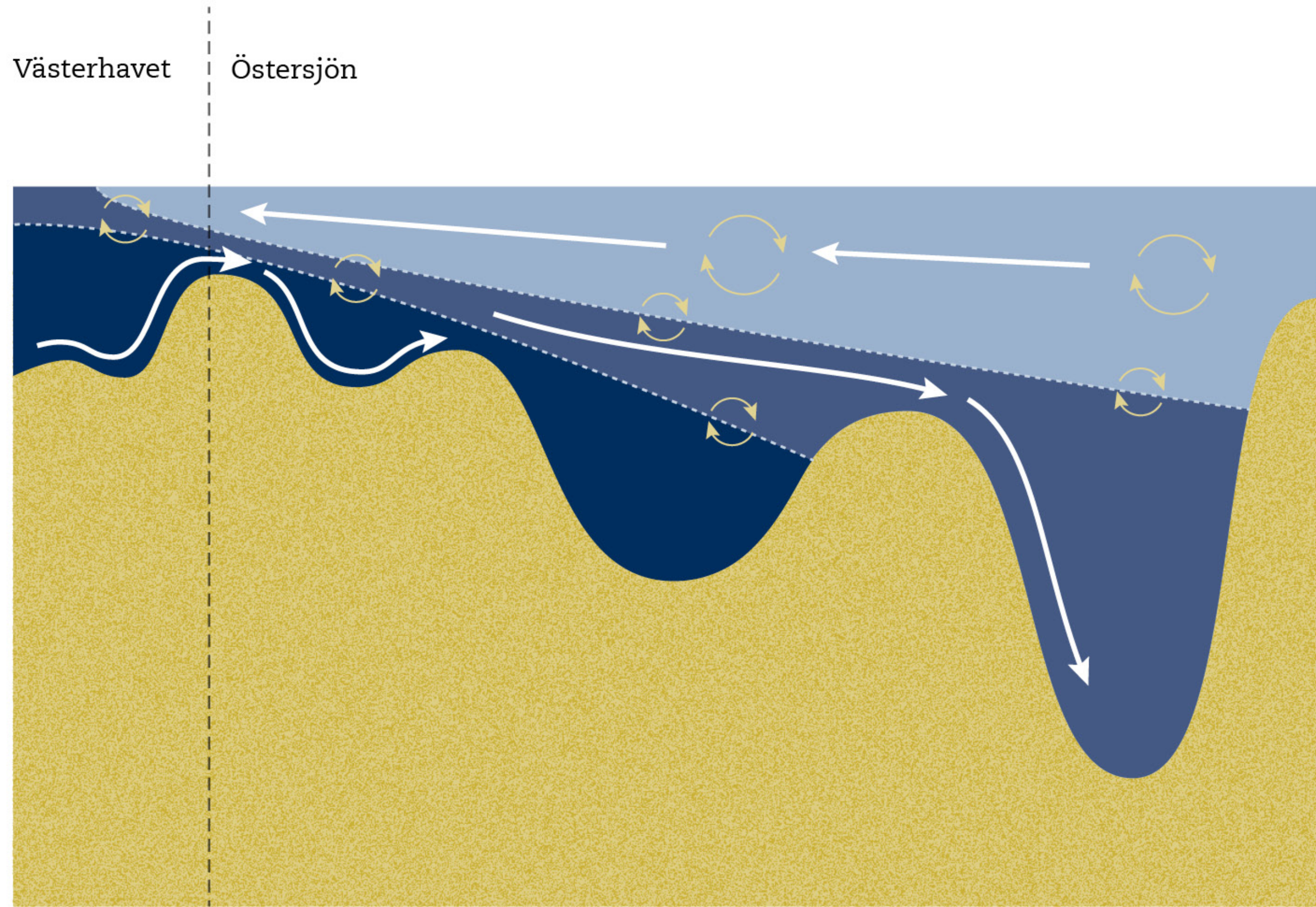
SALTHALTSGRADIENTEN

I Östersjön varierar salthalten inte bara horisontellt, utan också vertikalt

Ett vertikalt tvärsnitt genom Östersjöns mitt, från Bottenhavet till Skagerrak.

Djup: Från Winsor et al. (2001), Fonselius (1996) och Förförändringar under ytan (Monitor 19).

De sällsynta, stora
saltvatteninbrotten
är viktiga för att få
in syre till Östersjöns
djupvatten.

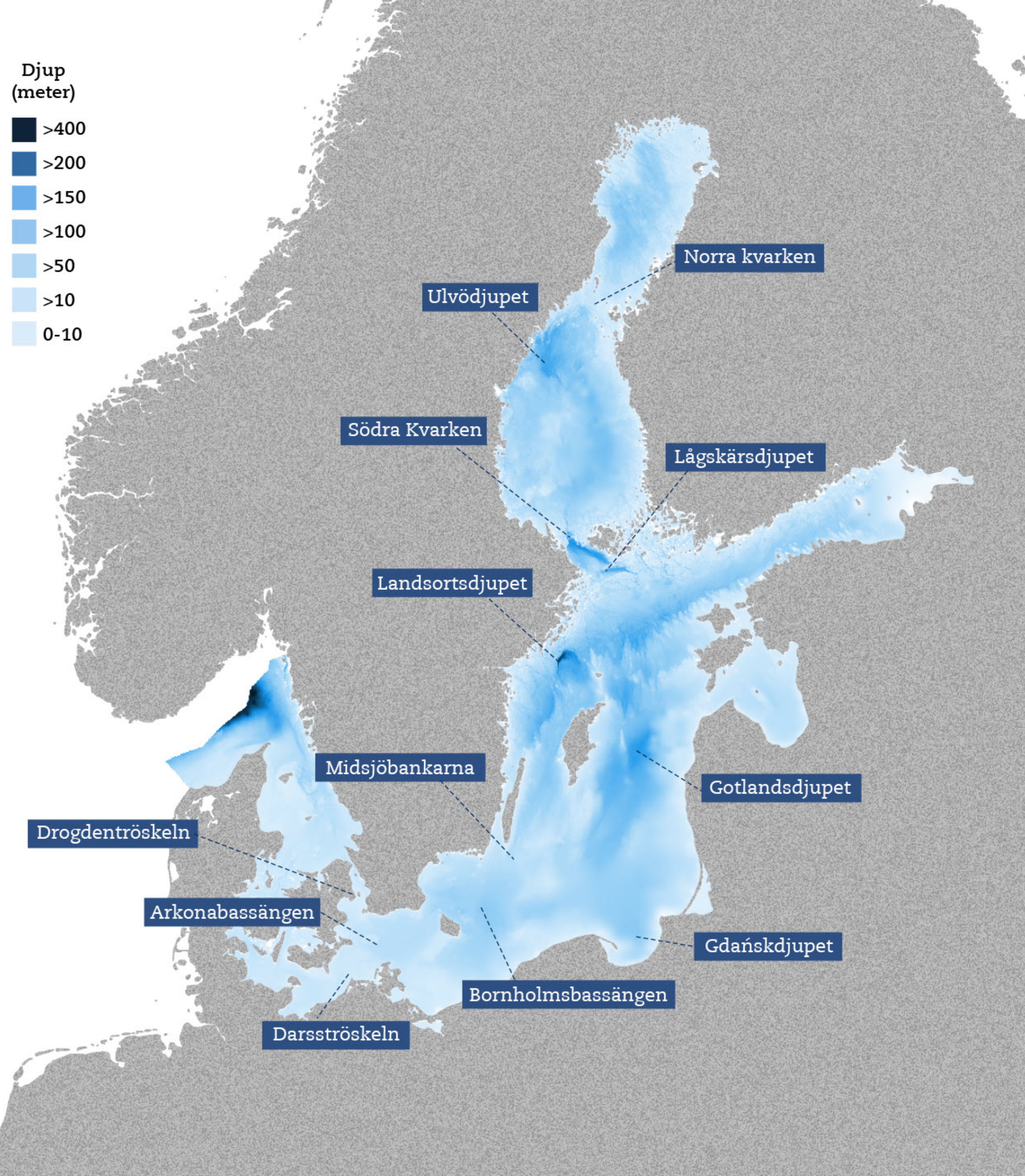

Tobias Dahlin/azotellibrary.com

SALTHALTSGRADIENTEN

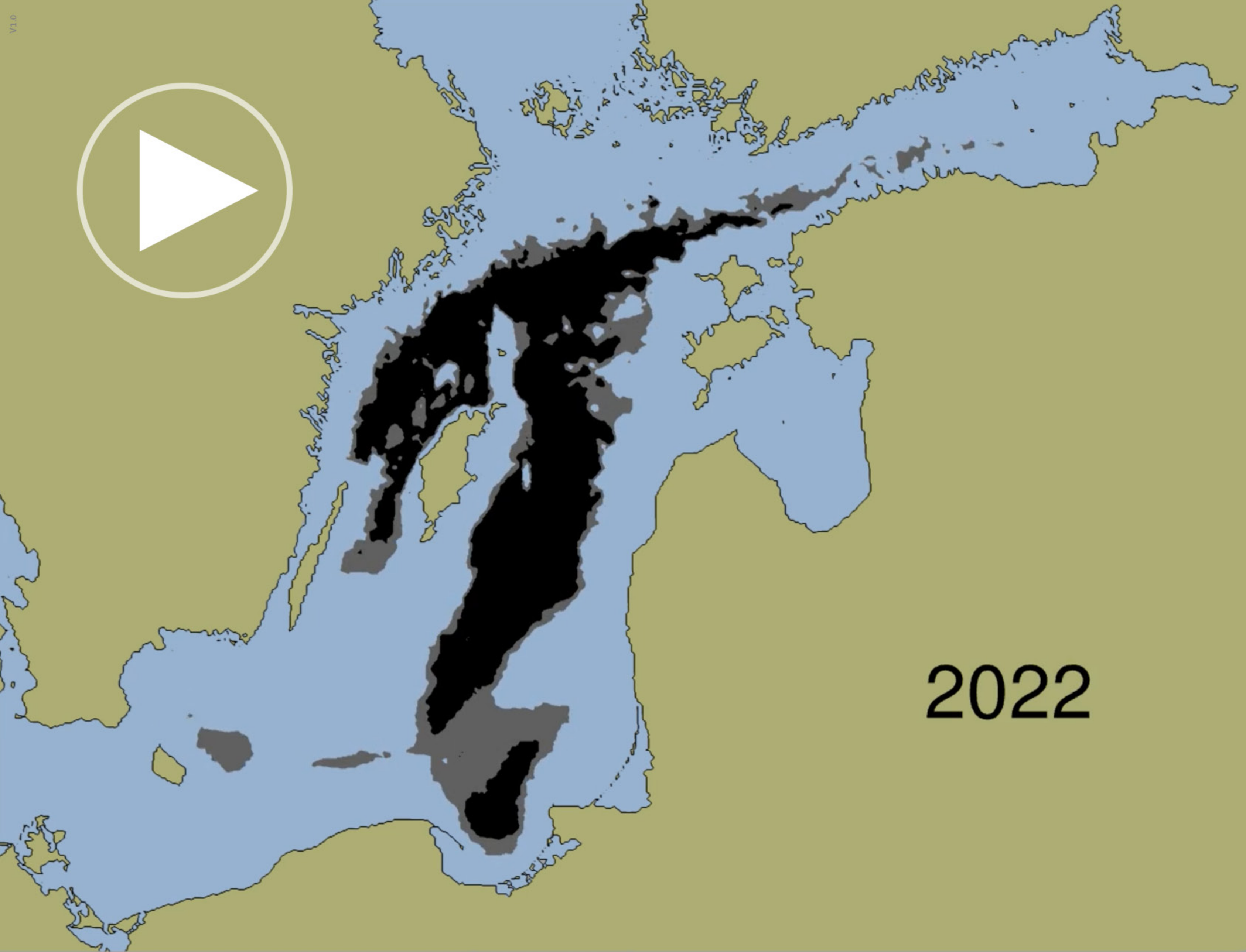
Densitetsskillnad skapar skiktning

Djup
(meter)

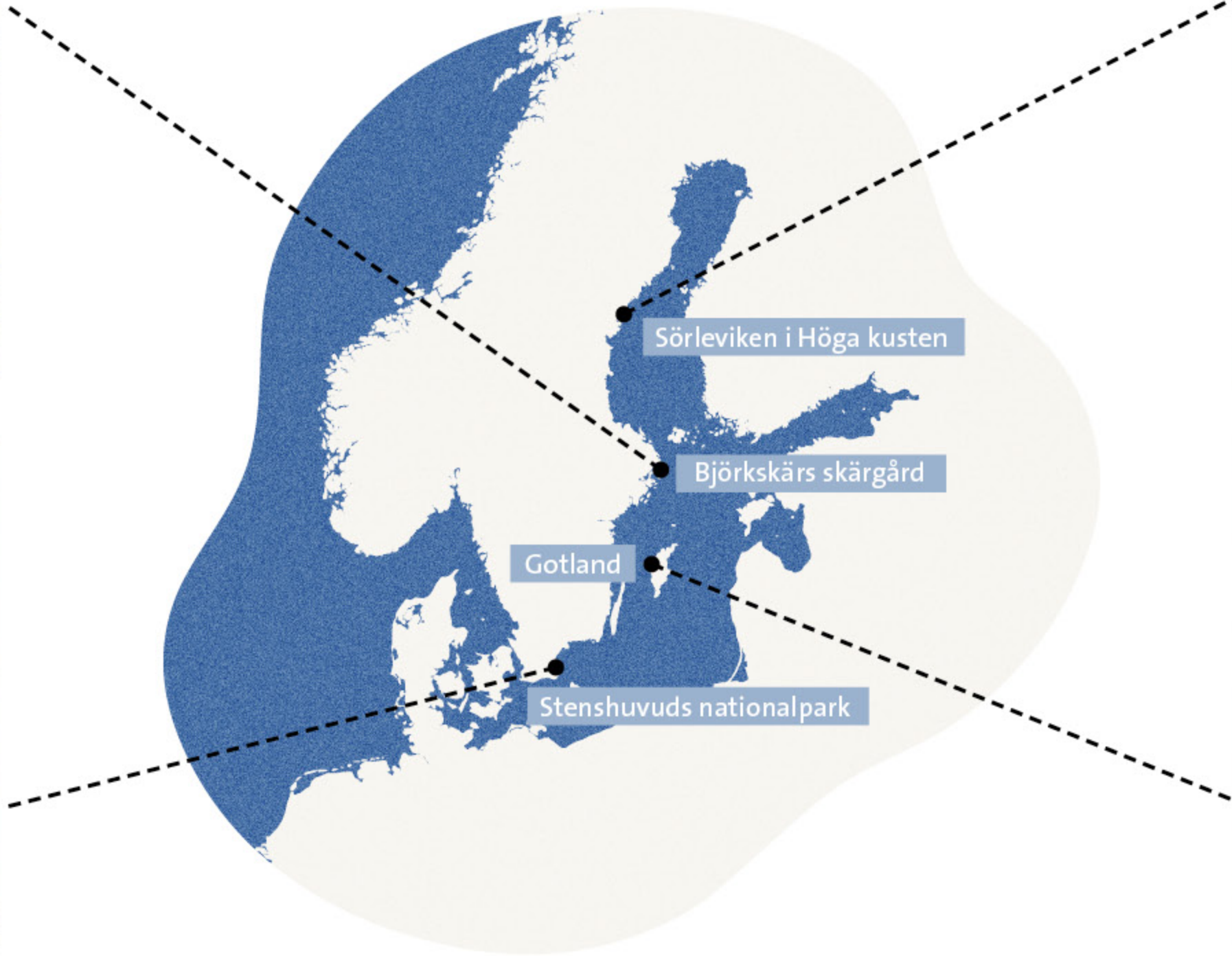
ÖSTERSJÖNS BOTTENTOPOGRAFI

Östersjösänkan består av flera bassänger, djuphålor och grunda trösklar

Syrebrist och ”döda” bottnar i Östersjön

Östersjöns kusttyper

Klippiga
skärgårdar

Sandiga
stränder

Fjordlik, med
vattenfyllda dalar

Klintkust

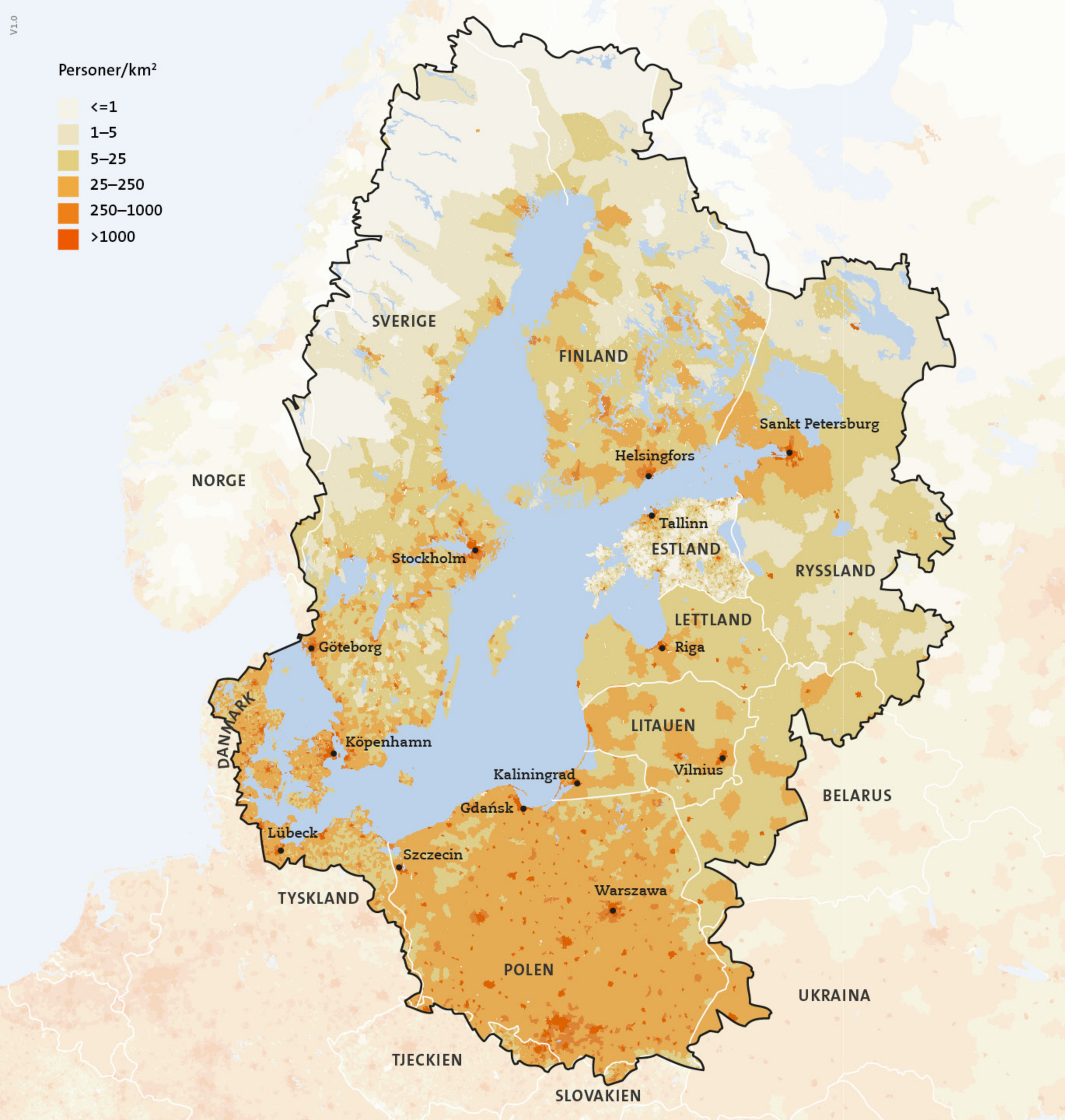
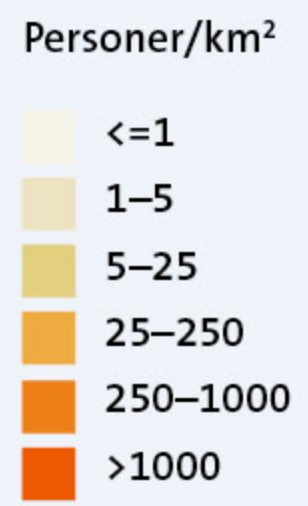
AVRINNINGSOMRÅDET

Östersjön har ett stort avrinningsområde i förhållande till sin yta och volym

AVRINNINGSOMRÅDET

25 stora floder
står för 75 procent
av allt sötvatten
som rinner ut i
Östersjön

AVRINNINGSOMRÅDET

I avrinningsområdet
bor ca 82 miljoner
människor

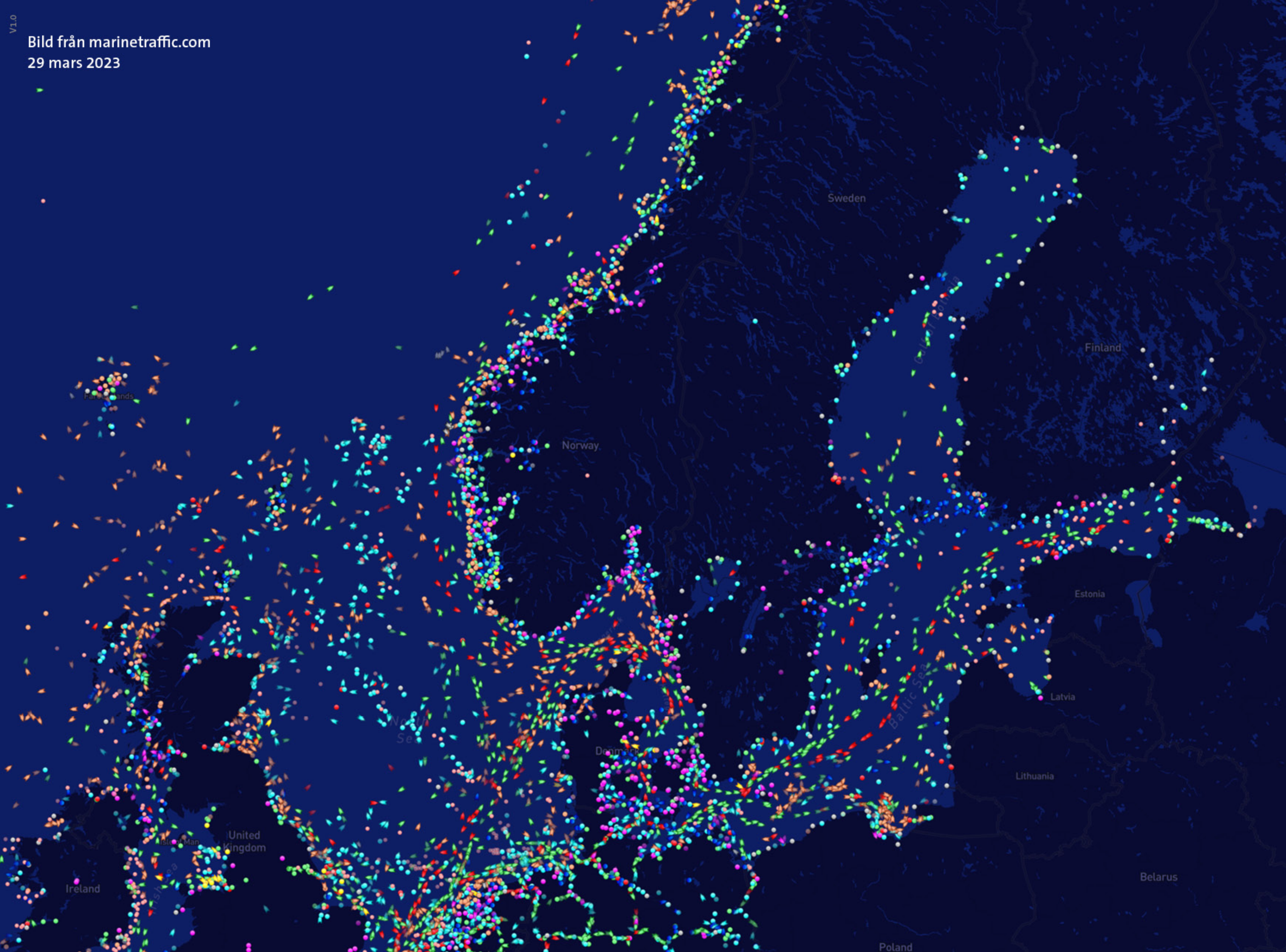
Data befolkningsstäthet: Center for International Earth Science Information Network - CIESIN - Columbia University, 2018. Gridded Population of the World, Version 4 (GPWv4): Population Density, Revision 11. Palisades, New York: NASA Socioeconomic Data and Applications Center (SEDAC). <https://doi.org/10.7927/H49C6VHW>. Accessed 19 April 2023. (CC BY 4.0)
Avrinningsområde: CCM River and Catchment Database © European Commission - JRC, 2007
Vogt, J.V. et al. (2007): A pan-European River and Catchment Database. European Commission - JRC, Luxembourg. (EUR 22920 EN) 120 pp.

AVRINNINGSOMRÅDET

Jordbruk i söder, skogsbruk i norr

- Skog/busmark
- Öppen gräsmark
- Jordbruksmark
- Bar mark
- Stadsmiljö och annan bebyggelse

FARTYGSTRAFIKEN PÅ ÖSTERSJÖN

Det finns hela tiden
runt 1 500 stora
fartyg ute
på Östersjön

• Östersjön från istid till nutid

16 000 ÅR AV ETT INNANHAV I FÖRÄNDRING

ETT SÄRSKILT KÄNSLIGT OCH SÅRBART HAV

De naturgeografiska förutsättningarna gör Östersjön sårbart

Haloklinen ger naturlig syrebrist på större djup
Förstärks av övergödning

Instängt Grunt
Långsam omsättning
Näringsämnen och giftiga ämnen cirkulerar länge

Få arter
Finns inga andra arter som kan ersätta nyckelarters funktion

Salthaltstress hos organismer
Särskilt känsliga för ytterligare stress

Hela ekosystemet kan lätt rubbas

ETT SÄRSKILT KÄNSLIGT OCH SÅRBART HAV

Nu påverkas ekosystemet till stor del av mänsklig aktivitet

LEKTIONSbanken OM
Östersjön

GEOGRAFI & HISTORIA

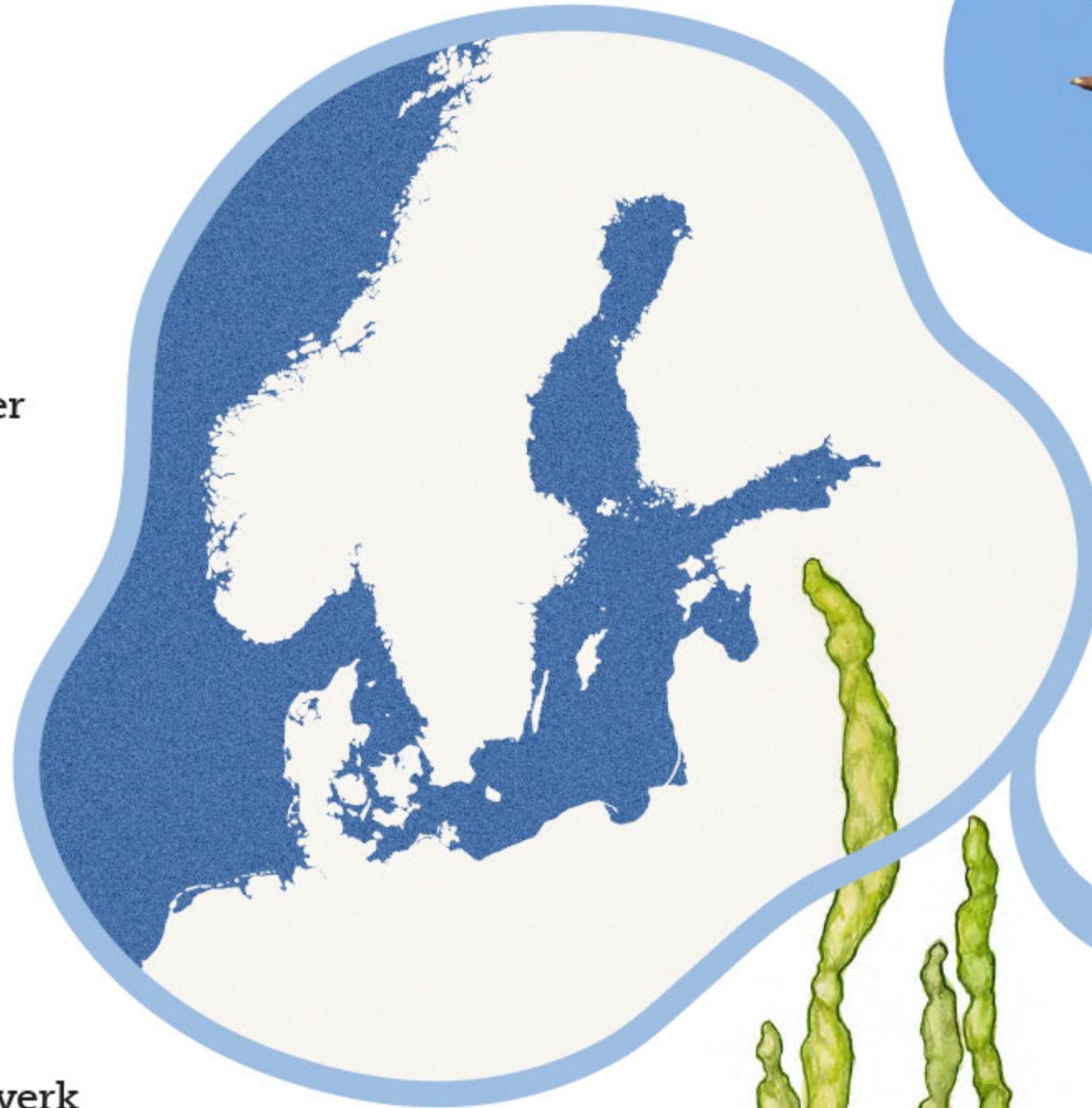
ETT SÄRSKILT KÄNSLIGT OCH SÅRBART HAV

När vi tar väl hand om havet ger det positiva effekter på ekosystemet

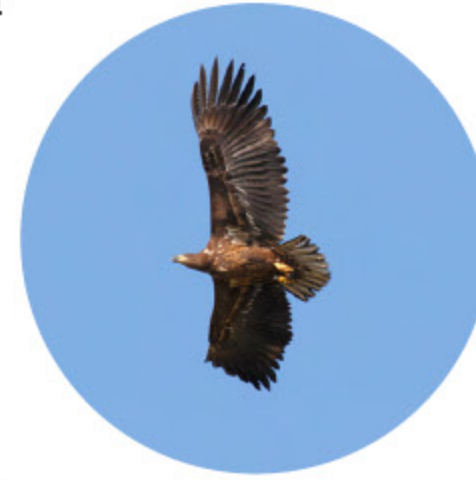
Minskade utsläpp av kväve i luften

Skydd av hotade arter

Förbud mot vissa kemikalier

Reningsverk
Minskade utsläpp av fosfor

OM

... vi fortsätter minska näringstillförseln, förbjuder kemikalier som förorenar, skyddar områden från exploatering och reglerar fisket, kan nyckelfunktioner i ekosystemet fortsätta fungera.

LEKTIONSbanken OM
Östersjön

GEOGRAFI & HISTORIA

Bildspelet är en del av **Lektionsbanken om Östersjön**, från Stockholms universitets Östersjöcentrum. I lektionsbanken finns också ett tillhörande faktaunderlag, och övningar för eleverna. Allt material är fritt att använda i din undervisning, så länge du anger källan.

Du hittar allt material på su.se/lektionsbanken-om-ostersjon/

Grafisk form: Azote

Illustrationer och grafik där ej annat angivet: Azote och Östersjöcentrum

Med finansiering av stiftelsen BalticSea2020.